

Lista seminariów

zaakceptowanych przez Radę Instytutu Filozofii w dn. 29-01-2014r.

Dr Paweł Bytniewski

Język – umysł – kultura (lic., kognitywistyka)

Seminarium poświęcone jest problematyce zmediatyzowanej językiem zależności między poznawczymi dyspozycjami a kulturowymi kwalifikacjami umysłu. Trychotomiczny podział: język-umysł- kultura pozwala zdać sprawę z jednej strony z kulturowych determinant ludzkiej aktywności poznawczej, a z drugiej z językowego upośrednienia tej aktywności. Dyskutowane będą koncepcje przede wszystkim z dwóch zakresów tematycznych:

- A. Język – Umysł – Kultura. Kulturowe mapowanie umysłu w naukach o człowieku.
 - 1. Językoznawstwo - hipoteza Sapira-Whorfa
 - 2. Psychologia – narzędzie i znak w poznawczym rozwoju człowieka (L.S. Wygotski)
 - 3. Antropologia kulturowa – „myśl nieoswojona” i „*culture as language like*” dwie idee symbolicznych łańcuchów kultury i umysłu (C. Levi-Strauss)
 - 4. Etnografia mediów – Kulturowe technologie intelektu. Oralność i piśmienność a umysł.
- B. Język - Umysł – Kultura. Kulturowe determinacje poznania naukowego
 - 1. Kultury obserwacji naukowej. Naukowe technologie intelektu.
 - 2. Historie naukowego podmiotu poznania
 - 3. Nauka i sztuka - modele percepcji estetycznej i percepcji
 - 4. *Epistemic virtue* – kultura jako przeszkoda epistemologiczna.

Wybrana literatura:

- Burszta W., *Język a kultura w myśli etnologicznej*, Wrocław 1986.
- Bytniewski P., *Język i kultura w koncepcji E. Sapira i B. L. Whorfa* [w:] *Język a Kultura*, tom 2, red. J. Puzynina i J. Bartmiński, Wiedza o Kulturze, Wrocław 1991.
- *Histories of Scientific Observation*, red. Daston L., Lunbeck E., Univ. Chicago Press 2011.
- Kovecses Z., *Język, umysł, kultura. Praktyczne wprowadzenie*, Kraków 2006.
- Leach, E., *Kultura i komunikowanie*, Warszawa 2010.
- Levi-Strauss, C., *Myśl nieoswojona*, Warszawa 1969, 2001.
- Marody M., *Technologie intelektu. Językowe determinanty wiedzy potocznej i ludzkiego działania* Warszawa 1987.
- Sapir E., *Kultura, język, osobowość*, Warszawa 1978.
- *Things that Talk. Object Lessons from Art and Science*, red. Daston L., New York 2008.
- Whorf B. L., *Język, myśl i rzeczywistość*, Warszawa 2002.

*

Dr hab. Barbara Gawda, prof. nadzw. UMCS, Instytut Psychologii

Mechanizmy emocjonalne i poznawcze zachowań ludzkich (kognitywistyka)

- 1. Relacje pomiędzy poznaniem a emocjami
- 2. Uwarunkowania percepcji wzrokowej (np. złudzeń optycznych)

3. Wpływ nastawienia na percepcję
4. Wpływ schematów poznawczych na ocenę kompetencji osób
5. Schemat dziecięcości a postrzeganie osoby
6. Schemat piękna vs schemat brzydoty a percepcja innych
7. Plastyczność poznawcza vs sztywność poznawcza a funkcjonowanie w sferze społecznej
8. Sztywność poznawcza a formy komunikacji
9. Pamięć autobiograficzna: mechanizmy konstruowania historii osobistych
10. Pamięć węchowa: znaczenie bodźców węchowych w kodowaniu informacji

Przykładowa literatura:

1. Czerniawska E. (red.)(2005). Pamięć- zjawiska znane i nieznanne. Wwa: WSiP.
2. Gawda B. (2007). Ekspresja pojęć afektywnych w narracjach osób z osobowością antyspołeczną. Lublin: UMCS.
3. Gawda, B. (2011). Skrypty miłości, nienawiści i lęku u osób antyspołecznych. Warszawa: Difin.
4. Lewis, M., Haviland-Jones, J.M. (2005) (red.). Psychologia emocji. Gdańsk: GWP
5. Maruszewski T. (2011). Psychologia poznania, umysł i świat. Gdańsk: GWP.
6. Nęcka, E., Orzechowski, J., Szymura, B. (2006). Psychologia poznawcza. Wwa: PWN.
7. Strelau, J., Doliński, D. (2008). Psychologia. Podręcznik akademicki. Tom II. Gdańsk: GWP.

*

Dr hab. Piotr **Giza**

Kognitywistyka nauki (lic., kognitywistyka)

Zagadnienia związane z zastosowaniem metod wypracowanych w ramach Kognitywistyki i Sztucznej inteligencji, w tym także metod programowania w języku LISP, do szeroko pojętych badań dotyczących nauki, obejmujących takie zagadnienia jak wyjaśnianie, odkrycie naukowe, czy zmiana schematów pojęciowych.

*

Dr hab. Marek **Hetmański**, prof. nadzw. UMCS

Filozofia informacji i komunikacji (lic.)

Zakres problemów:

1. Poznawcze i wiedzotwórcze działania człowieka
2. Natura zjawisk i procesów informacyjnych
3. Techniczne i społeczne uwarunkowania poznania i wiedzy
4. Komunikowanie i przetwarzanie wiedzy w Internecie

Student przyswaja wiedzę na poziomie rozszerzonym w zakresie:

1. kognitywistycznej analizy procesów i czynności poznawczych oraz działań wiedzotwórczych człowieka,
2. mechanizmów funkcjonowania informacji w życiu
3. filozoficznych koncepcji informacji, poznania i wiedzy.

*

Dr hab. Honorata **Jakuszko**, prof. nadzw. UMCS

Bóg- świat - człowiek w filozofii nowożytnej

Przedmiotem badań jest upowszechnianie się mechanistycznej interpretacji świata w filozofii przyrody, filozofii Boga, filozofii człowieka, etyce, filozofii politycznej, a także w epistemologii. Wiąże się to z radykalną lub umiarkowaną rewizją tradycji filozoficznej, wzmacniając ideę autonomii człowieka. Tematem prac seminaryjnych - uwzględniających teksty źródłowe wybranych filozofów XV-XIX wieku - mogą być koncepcje o charakterze teocentrycznym, (np. B. Pascal, N. Malebranche) lub kosmocentrycznym, (np. B. Spinoza), lub antropocentrycznym, (np. L. Feuerbach).

*

dr hab. Janusz **Jusiak**, prof. nadzw. UMCS

Ontologiczne koncepcje świata i człowieka (lic, mgr)

Tematyka prac seminaryjnych dotyczy wybranych zagadnień dyskutowanych we współczesnej ontologii i filozofii człowieka, a także w ontologii działań twórczych, ze szczególnym uwzględnieniem ontologicznej swoistości muzyki, dzieł muzycznych i twórczości muzycznej. Jest ona ponadto odniesiona do dociekań wyrastających z namysłu nad strukturą świata realnego oraz ludzkiego doświadczenia i działania rozpatrywanych w ich ujęciu klasycznym i nieklasycznym, na przykład ewolucyjnym lub procesualnym. Współczesna ontologia to także niejednokrotnie namysł nad aparatem pojęciowym umożliwiającym formułowanie twierdzeń dotyczących istoty i warunków współistnienia poszczególnych klas rzeczy czy przedmiotów oraz poszukujących dla siebie wsparcia w obszarze racjonalnej refleksji nad nauką, religią i wiarą, a także nad granicami i różnymi warunkami ludzkiego poznania.

Zagadnienia szczegółowe:

1. Klasyczne stanowiska w kwestii natury substancji i bytu osobowego.
2. Naukowe i metafizyczne koncepcje
 - a) czasu i przestrzeni; możliwe konkretyzacje tematu na terenie filozofii nauki i metodologii nauk przyrodniczych,
 - b) mechanizmów rządzących przebiegiem ewolucji biologicznej oraz zmianami dokonującymi się w kulturze.
3. Spory wyrastające z:
 - a) odmiennych interpretacji relacji rozum – wiedza – wiara – autorytet oraz nauka – religia – mit – światopogląd,
 - b) zagadnienia tożsamości osobowej,
 - c) krytyki substancjalistycznych i procesualnych koncepcji bytu.
4. Współczesne interpretacje transcendencji i filozofii Boga.
5. Funkcje pełnione w metafizyce przez paradygmaty filozofii oraz nabudowane nad nimi metafizologie.
6. Funkcjonalistyczny zwrot w psychologii i filozofii umysłu oraz jego reperkusje w dziedzinie refleksji nad naturą ludzką.
7. Współczesne spekulacje na temat struktury materii, umysłu, świadomości i osobowych aspektów człowieka.
8. Filozofia muzyki, zagadnienie sposobu istnienia dzieła muzycznego, jego wykonania, rozumienia i odbioru.
9. Kulturowe i społeczne znaczenie działalności i twórczości muzycznej.
10. Metafizyczne spory wokół postartezjańskich wykładni relacji między naturą a kulturą.

Kryteria zaliczenia:

Przygotowanie co najmniej jednego referatu w każdym semestrze oraz jego ustna prezentacja, udział w dyskusji, w semestrze IV przedstawienie do oceny ukończonej pracy.

Literatura podstawowa:

E. Cassirer, *Substancja i funkcja*, Kęty 2008; N. Cook, *Muzyka*, Warszawa 2000; S. Fuller, *Nauka vs religia? Inteligentny projekt a zagadnienie ewolucji*, Poznań 2009; S.J. Gould, *Niewczesny pogrzeb Darwina*, Warszawa 1991; A.L. Kroeber, *Istota kultury*, Warszawa 1989; R. Scruton, *Kultura jest ważna. Wiara i uczucie w osaczonym świecie*, Poznań 2010; R. Spaemann, R. Löw, *Cele naturalne*, Warszawa 2008; H. Schnädelbach, *Metafizyka i religia w dzisiejszej dobie* [w:] tenże, *Próba rehabilitacji animal rationale*, Warszawa 2001, s. 123-147; A.N. Whitehead, *Religia w tworzeniu*, Kraków 1997.

*

dr hab. Andrzej **Kapusta**

Kognitywistyka i fenomenologia

Przedmiotem seminariów są relacje między kognitywistyką a fenomenologią. Na ile badania świadomości mogą przyczynić się do rozwoju kognitywistyki? Czy istnieje możliwość naturalizacji fenomenologii? Tematyka seminarium będzie szczególnie skoncentrowana na tematyce jaźni (self), mindreadingu (neurony lustrzane) i ucieleśnienia.

Poznanie, racjonalność i emocje

Tematem seminarium będzie tematyka emocji i uczuć, ich sposobów badania i roli jaką pełnią w poznaniu i racjonalnych decyzjach. Punktem wyjścia będą klasyczne (jamesowskie) podejście do emocji jako reakcji na fizjologiczne procesy oraz koncepcje uwzględniające aktywną oraz intencjonalną i kontekstualną funkcję emocji. Przedmiotem zainteresowania są różne poziomy badania emocji: neurologiczna, funkcjonalna, fenomenalna i społeczna.

*

Prof. dr hab. **Henryk Kardela**, Instytut Anglistyki

Język perswazji: świat w języku propagandy, reklamy i sportu (lic., kognitywistyka)

Seminarium poświęcone jest analizie języka propagandy, reklamy i sportu — odmianom języka, których celem jest „wykorzystywanie [...] okoliczności, naginanie lub przeinaczanie faktów w celu udowodnienia swoich racji lub wpływania na cudze poglądy, zachowania, nastroje dla osiągnięcia własnych celów”. (*Uniwersalny Słownik Języka Polskiego*, PWN 2003). Analiza prowadzona jest w ramach językoznawstwa kognitywnego, na gruncie teorii metafory konceptualnej Lakoffa i Johnsona oraz teorii integracji konceptualnej Gillesa Fauconniera i Marka Turnera. W swoich pracach licencjackich studenci mogą jednak podejmować tematy niezwiązane z językiem perswazji, np. zagadnienia metodologiczne dotyczące językoznawstwa generatywnego i kognitywnego lub rozwijać analizy składniowe, morfologiczne i semantyczne/pragmatyczne struktur języka polskiego i angielskiego. Przykłady tematów prac licencjackich: *Konstruowanie językowego obrazu świata w tabloidach*, *Metafory kognitywne w przemowach prezydenta Baracka Obamy*, *Język sportu: analiza kognitywna*, *Język reklamy w ujęciu teorii metafory konceptualnej i integracji pojęciowej*, *Noam Chomsky jako kartezyjanista*, *Modele kognitywne jako modele emergentne*, *Wartości w języku*, *Definicje i definiowanie w ujęciu językoznawstwa kognitywnego*, *Wyrażenia idiomatyczne w polskim i angielskim w ujęciu kognitywnym*, *Znaczenia przyimków 'pod' i 'nad' w polskim i angielskim w ujęciu kognitywnym*, *Zjawiska refleksywizacji w polskim i angielskim*, *Strona bierna w polskim i angielskim*, *Derywaty agentywne w polskim i angielskim*, etc.

Dr hab. Maciej Kociuba

Człowiek cywilizacji Zachodu w świecie zróżnicowanym kulturowo (lic.)

Przedmiotem analizy i diagnozy będzie stan w jakim znalazła się cywilizacja zachodnia. Z jednej strony narastają procesy globalizacyjne, głównie o podłożu ekonomicznym, a z drugiej następuje różnicowanie się świata, szczególnie w płaszczyźnie kulturowej. O ile pierwsza tendencja jest kontynuacją wcześniejszych procesów makroekonomicznych i społecznych takich jak kolonializm czy neokolonializm oraz formą ekspresji światowej dominacji Zachodu, o tyle druga osłabia tę dominację. Współczesny, zróżnicowany kulturowo świat odrzuca model kultury, który wypracowano na Zachodzie. Wiąże się to jednocześnie ze swoistym kryzysem tradycyjnych wartości, co np. w świecie islamu jest postrzegane jako ostateczne przesilenie przed załamaniem i upadkiem Zachodu. Tak więc ścierają się tu różne aksjologie, których nośnikiem są zazwyczaj systemy religijne. W tym kontekście kapitalne znaczenie ma odpowiedź na pytanie jaki będzie świat przyszłości. Czy będzie następowała homogenizacja kultur i przenikanie się systemów wartości, czy raczej dalsze różnicowanie i zderzenie cywilizacji zgodnie ze scenariuszem opisanym przez S.Huntingtona.

Analizy prowadzone na płaszczyźnie ogólnej refleksji nad losami cywilizacji zachodniej i w oparciu o analizę dzieł takich m.in. autorów jak A.Toynbee, A.Spengler, F.Koneczny, N.Chomsky, F.Fukuyama, J.Stiglitz zostaną uzupełnione badaniem szczegółowych zagadnień, mających kluczowe znaczenie dla przyszłości świata. Przykładem takiego problemu może być wpływ ideologii neo-maltuzjańskiej na przyrost naturalny. Jest to ważne gdyż demografia staje się dziś kolejnym polem, na którym zderzają się różne systemy wartości i style życia. Ostatecznie owe aksjologie mają bezpośredni wpływ na dalsze biologiczne trwanie lub wymieranie całych populacji.

Przemoc jako fenomen kulturowy i psychospołeczny (mgr)

W ramach seminarium podjęta zostanie próba odnalezienia (zbudowania) narzędzi teoretycznych, z pomocą których można by konceptualizować zjawisko przemocy. Nie chodzi tu głównie o mechanizmy psychologiczne i przemoc generującą się w wymiarze jednostkowym, lecz o odsłonięcie mechanizmów społecznych i kulturowych, generujących przemoc w makroskali. Rozważona zostanie kontrowersja pomiędzy naturalistycznym (psychoanaliza, socjobiologia) traktowaniem przemocy a podejściem, które sytuuje przemoc po stronie zjawisk specyficznie kulturowych (społecznych). Szczególne miejsce zajmie w analizach zagadnienie przemocy zinstytucjonalizowanej, takiej która przybrała formy zorganizowane i uzyskała jakiś stopień legitymizacji i akceptacji w ramach obowiązujących form życia społecznego.

Szczegółowej analizie poddana zostanie teoria przemocy R.Girarda (*Kozioł ofiarny, Sacrum i przemoc*). Badanie będzie zmierzało do określenia zalet i wad antropologicznego i kulturowego opisu fenomenu przemocy, który proponuje francusko-amerykański filozof kultury.

Osobne analizy zostaną poświęcone problemowi przemocy generującej się na granicach dzielących poszczególne cywilizacje. Podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, czy dla określenia tożsamości cywilizacyjnej Zachodu (czy jakiegokolwiek innej cywilizacji) konieczne jest określenie jego *alter ego* w postaci zewnętrznego wroga (teza S.Huntingtona). Nabiera to szczególnego znaczenia w kulturowo policentrycznym świecie, w którym Zachód od czasu ekspansji podjętej w czasach wielkich odkryć geograficznych, postrzegany był jako agresor, wyjątkowo często sięgający po przemoc, a dziś - w dobie globalizacji - jest posądzany o kolejną próbę zawładnięcia światem za pomocą narzędzi ekonomicznych oraz nowoczesnej technologii w zastosowaniach militarnych.

*

dr Piotr **Konderak**

Modele kognitywne języka naturalnego (lic., kognitywistyka)

Projektowanie i tworzenie modeli kognitywnych jest jedną z podstawowych metod kognitywistyki. Modelowanie języka naturalnego wymaga charakterystyki różnych jego aspektów: od syntaktyczno-formalnego (gramatyki formalne w lingwistyce obliczeniowej) poprzez reprezentacje i procesy psychologiczne, realizujące je struktury neuronalne aż po czynniki zewnętrzne w stosunku do systemu poznawczego (np. społeczno-pragmatyczne: Langacker, Tomasello). Szczególnie istotny jest w tym kontekście problem modelowania znaczeń wyrażen języka naturalnego.

Model kognitywny jest specyficznym narzędziem badawczym wymagającym od studenta precyzji w konceptualizacji problem i formułowaniu twierdzeń; w sposób naturalny wspiera też podejścia interdyscyplinarne – opierając się na ustaleniach różnych dyscyplin kognitywistycznych.

Studenci będą mieli możliwości zarówno pracy teoretycznej, jak i praktycznej – z wykorzystaniem istniejących, komputerowo zrealizowanych architektur poznawczych (ACT-R, Anderson)

*

Dr hab. Leszek **Kopciuch**

Człowiek, wartości i historia w ujęciach historycznych i najnowszych (lic, mgr)

Problematyka seminarium obejmuje ogólne i szczegółowe zagadnienia z zakresu filozoficznej antropologii, aksjologii, etyki oraz filozofii dziejów - podejmowane przez autorów nowożytnych i współczesnych. Tematyka ta obejmuje między innymi następujące kwestie: specyfika człowieka w świecie przyrodniczym; jednostka w społeczeństwie, problem ludzkiej wolności; rodzaje, istnienie i poznawanie wartości, historyczne i współczesne teorie etyczne; teorie historiozoficzne; filozofie kryzysu i teorie postępu.

*

Dr hab. Krzysztof **Kosior**, prof. nadzw. UMCS

Religioznawstwo porównawcze i filozofia religii (lic)

Problematyka pracy licencjackiej obejmuje analizę porównawczą zjawisk lub idei religijnych bądź zagadnienia z obszaru filozofii religii, takie jak: teorie religii (także naturalistyczne), koncepcje doświadczenia religijnego (w tym, mistycznego), dylematy teizmu i ateizmu, kwestie soteriologiczne i etyczne. Studenci z pomocą prowadzącego formułują temat i tezę pracy oraz określają jej strukturę. Następnie gromadzą i selekcionują zebraną literaturę. Napisane partie pracy licencjackiej prezentują w formie referatów, które są w trakcie seminarium omawiane i dyskutowane.

*

dr hab. Artur **Koterski**, prof. nadzw. UMCS

Empiryzm logiczny. Naukowa koncepcja świata (lic., mgr)

Celem zajęć jest przedstawienie tradycji empiryzmu logicznego. Był to bardzo szeroki i różnorodny nurt empirystyczny, który w udany sposób wykorzystał zdobycze konwencjonalizmu oraz nowoczesne metody logiczne. Różnorodność ta będzie przedmiotem rekonstrukcji (ze szczególnym naciskiem na koncepcje powstałe w Kole Wiedeńskim). Obok wielu teorii z zakresu filozofii nauki empiryzm logiczny przedstawił też zintegrowany z tego typu rozumieniem nauki program społeczny, który także zostanie omówiony. Zajęcia przygotowują do napisania pracy licencjackiej lub magisterskiej dla studentów europeistyki, filozofii, kognitywistyki.

*

dr Marcin **Krawczyk**

Neuralne i ewolucyjne podstawy preferencji (lic., kognitywistyka)

Preferencje są fundamentalnym komponentem wszystkich żyjących systemów, włączając w to człowieka. Jako takie kierują naszym zachowaniem, począwszy od jego prostych form, a skończywszy na wysoce złożonych i decydują o tak różnych sprawach, jak wybór środowiska, w którym żyjemy, krajobrazów, które lubimy, ludzi, z którymi się przyjaźnimy i kochamy, których wybieramy jako reprezentantów społeczeństwa w instytucjach demokratycznego społeczeństwa. Preferencje wpływają również na nasze zachowania społeczne, ekonomiczne i inwestycyjne; na nasze wybory konsumenckie i decyzje finansowe. Słowem, zakres oddziaływania preferencji obejmuje właściwie wszystkie sfery ludzkiego życia.

Tematyka seminarium koncentruje się na zagadnieniach, w ramach których podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie o rolę mózgu i ewolucji w ukształtowaniu i formowaniu się różnego rodzaju preferencji. Pytanie o rolę mózgu obejmuje np. pytania o związki ciała migdałowatego i układu nagrody z preferencjami; o wpływ lateralizacji anatomicznej i funkcjonalnej na preferencje człowieka; o związek między sposobami przetwarzania informacji przez mózg a preferencjami; o neuralne korelaty różnego rodzaju preferencji. Z kolei pytanie o rolę ewolucji jest pytaniem o wpływ czynników ewolucyjnych i biologicznych na preferencje; o rozumienie preferencji w perspektywie ewolucyjnej (preferencje jako adaptacje); o wyjaśnienie genezy różnego rodzaju preferencji; o mechanizmy ewolucyjne kształtujące preferencje; o aktualność i rolę preferencji ukształtowanych przez procesy ewolucyjne, np. folk economics.

*

Dr hab. Andrzej **Łukasik**, prof. nadzw. UMCS

Systemy złożone a dynamika materii i umysłu (lic., kognitywistyka)

Tematyka seminarium związana jest z teorią nieliniowych układów złożonych i jej zastosowaniem do opisu procesów samoorganizacji materii i funkcjonowania umysłu. Dla myślenia nieliniowego podstawowe jest przekonanie, że całość nie jest jedynie sumą części – układy złożone wykazują specyficzne własności, nieredukowalne do własności elementów składowych, a także specyficzną dynamikę.

Głównym celem seminarium jest wypracowanie skutecznych narzędzi badawczych umożliwiających podejmowanie interdyscyplinarnych problemów nauk przyrodniczych, humanistycznych i społecznych przy zastosowaniu takich pojęć jak: złożoność, nieliniowość, niestabilność, chaos, losowość, nieprzewidywalność, komplementarność.

Główne tematy:

- Teoria chaosu deterministycznego: układy nieliniowe, wrażliwość na warunki początkowe, atraktory, bifurkacje, fraktale.
- Termodynamika: przestrzeń fazowa, entropia, prawdopodobieństwo, nieodwracalność.
- Mechanika kwantowa: nieoznaczoność, superpozycja stanów, stany splątane, logika kwantowa, kwantowomechaniczne pojęcie prawdopodobieństwa, komplementarność.

Zalecana literatura:

1. K. Mainzer, Poznanwanie złożoności. Obliczeniowa dynamika materii, umysłu i ludzkości, Wyd. UMCS, Lublin 2007
2. R. Penrose, Nowy umysł cesarza. O komputerach, umyśle i prawach fizyki, PWN, Warszawa 1996
3. Prigogine, I. Stengers, Z chaosu ku porządkowi. Nowy dialog człowieka z przyrodą, PIW, Warszawa 1990
4. Stewart, Czy Bóg gra w kości? Nowa matematyka chaosu, PWN, Warszawa 1995
5. J. Gleick, Chaos. Narodziny nowej nauki, Zysk i S-ka, Poznań 1996
6. M. Tempczyk, Świat harmonii i chaosu, PIW, Warszawa 1995
7. M. Tempczyk, Teoria chaosu a filozofia, CIS, Warszawa 1998
8. H. P. Stapp, Mind, Mater, and Quantum Mechanics, Springer Verlag, Berlin-Heidelberg 1993

*

dr hab. Zofia Majewska

Myśl polska wobec filozofii europejskiej (europeistyka)

Zadaniem seminarium byłoby przygotowanie prac ukazujących specyfikę myśli polskiej (złw. praktycyzmu) i prekursorskich rozwiązań polskich myślicieli. Można byłoby tu uwzględnić myśl prawną (m. in. Stanisława ze Skarbimierza i Pawła Włodkowica), prekursorstwo socynian wobec oświecenia (wskazywał na to W. Dilthey) i M. K. Sarbiewskiego wobec romantyzmu (poeta tworzy na podobieństwo Boga, co akcentował W. Tatarkiewicz), na H. Kamińskiego propozycję filozofii praktycznej („Tworzę, więc jestem” – polemika z Kartezjuszem). W kontekście przywoływanej ostatnio kreatywności chciałabym podkreślić tradycję polskiego myślenia o twórczości (myśl metafizyków I poł. XIX w., S. Brzozowskiego, w okresie po II wojnie światowej: J. Kuczyńskiego, W. Stróżewskiego, A. Nowickiego). Pytanie F. Jarońskiego z pocz. XIX w. „Jakiej filozofii Polacy potrzebują?”, przypomniał A. Zachariasz w 1993 r. na UMCS, gromadząc filozofów z całej Polski. Nie chodzi o propagowanie megalomanii narodowej ani słowiańskiej, lecz jedynie o uświadomienie studentom, że mamy wzory, do których możemy się odwoływać (także krytycznie). Konkretną tematykę prac pozostawiam do wyboru studentom.

Recepcja fenomenologii w Polsce (filozofia)

Zadaniem seminarium byłoby przygotowanie studentów do pisania prac na temat szeroko rozumianej recepcji fenomenologii w Polsce, poczynając od czasów przed I wojną światową (badał to C. Głombik) do chwili obecnej. Przedmiotem zainteresowania mogą być polemiki toczone pomiędzy zwolennikami fenomenologii (m. in. R. Ingardenem) a innymi orientacjami filozoficznymi (filozofią analityczną, tzw. chrześcijańską, marksizmem). W okresie po II wojnie światowej interesujące są też polemiki Ingardena z przedstawicielami szczegółowej humanistyki i kontrowersje wokół Ingardenowskiej interpretacji idealizmu transcendentalnego E. Husserla (m. in. różne postawy jego

uczniów – „niewiernych ingardenistów”). Szczególnie chciałabym zwrócić uwagę na najnowsze rezultaty dyskusji wokół fenomenologii (działalność Polskiego Towarzystwa Fenomenologicznego). Tematy prac uzależniam od zainteresowań studentów. Sądzę, że możliwości jest tutaj dużo. Nie chodziłoby o to, żeby czynić z seminarzystów wyznawców fenomenologii, lecz raczej o to, by potrafili być „niewiernymi fenomenologami” (określenie Ingerdena). By czerpali inspiracje, ale potrafili zachować krytyczny dystans. Czasem najwięcej zawdzięczamy tym, z którymi się nie zgadzamy.

*

dr hab. Cezary **Mordka**

Antropologia filozoficzna. Zarys zagadnień (mgr)

Analizowane problemy będą dotyczyły specyfiki i metod filozofii, podstaw akceptacji teorii dotyczących bytu ludzkiego (problematyka uzasadniania), architektoniki umysłu (poziomu neurofizjologicznego, informacyjnego oraz świadomościowego). Szczególniej uwadze poddane będą kwestie związane z rolą (funkcją) emocji w zarządzaniu zasobami umysłowymi oraz powiązane z emocjami (różnymi od uczuć) problemy aksjologiczne (w tym estetyczne).

*

dr hab. Zbysław **Muszyński**, prof. nadzw. UMCS

Człowiek w świecie znaków (lic., kognitywistyka)

Seminarium obejmuje problematykę: (a) funkcjonowanie znaków w rzeczywistości społeczno-kulturowej; (b) mechanizmy budowania, rozumienia komunikatów różnych kodów i języków; (c) rola umysłu/mózgu w dostępie podmiotu do świata rzeczy i znaków; (d) poznawcze, emocjonalne, neuronalne podstawy świata znaków; (e) problem reprezentowania/mówienia o świecie: metafora, narracja, retoryka; (f) działania semiotyczne: propaganda, reklama, partyzantka, inwersja; (g) naturalne i wirtualne podstawy semiosfery; (h) historia semiotyki współczesnej; Ch.S. Peirce, F. de Saussure; R. Barthes, U. Eco, strukturalizm, konstruktywizm.

*

dr hab. Andrzej **Ostrowski**

Filozofia egzystencjalna

Tematyka seminarium koncentruje się wokół zagadnień z zakresu szeroko rozumianej filozofii egzystencjalnej i filozofii historii, nie wykluczając przy tym problematyki teoriopoznawczej i metafizycznej. Obszar problemowy obejmuje filozofię zachodnioeuropejską oraz filozofię rosyjską.

*

dr hab. Jolanta Świderek

Filozofia jako sztuka życia (lic., filozofia)

Systemy starożytnych filozofów wyjaśniały świat i naturę człowieka, dając przy tym określone wskazówki jak żyć, aby osiągnąć szczęście. „Filozofia w działaniu” uprawiana przez Sokratesa, sokratyków mniejszych, stoików czy epikurejczyków łączyła właściwe dla siebie rozumienie szczęścia z doskonałością duszy i np. nieustannym ćwiczeniem jej w intelektualnej autoperswazji. Seminarium podejmuje zagadnienie antycznych modeli życia szczęśliwego. Zgodnie z praktyczno-eksploracyjną funkcją zajęć przed właściwym badaniem uczestnicy muszą sformułować temat pracy, przeprowadzić kwerendę biblioteczną, dokonać przeglądu literatury źródłowej i przedmiotu. Uczestnictwo w zajęciach nie ogranicza się do krytycznej prezentacji literatury dotyczącej ustalonego wcześniej zagadnienia, ale stosownie do charakteru pracy każdy student obowiązany jest do przedstawienia hipotezy, której będzie bronił w pracy oraz argumentacji na jej rzecz.

*

dr hab. Jolanta Zdybel

Idea tożsamości, podmiotowości i wielokulturowości (mgr.)

Seminarium przeznaczone jest dla studentów **europaistyki**. W ramach seminarium studenci zapoznają się z najnowszymi i najciekawszymi dyskusjami toczonymi na gruncie filozofii oraz nauk społecznych dotyczącymi człowieka, społeczeństwa, polityki, kultury i cywilizacji. Analizowany będzie proces przemian tożsamości i podmiotowości oraz różne modele wielokulturowości. Jednocześnie określony zostanie temat pracy magisterskiej. Udoskonalany będzie warsztat pisania pracy magisterskiej.

Jak poznać i zrozumieć samego siebie oraz rzeczywistość społeczną i polityczną? (lic.)

Seminarium przeznaczone jest dla studentów **filozofii i kognitywistyki**. Szeroka formuła zajęć pozwoli uczestnikom seminarium na odnalezienie problemu zgodnego z własnymi zainteresowaniami, a następnie dokonanie wnikliwej analizy uszczegółowionej problematyki. Przedmiotem seminarium będzie analiza różnych współczesnych koncepcji człowieka, społeczeństwa, państwa oraz podjęta zostanie próba wyodrębnienia czynników wpływających na postrzeganie i rozumienie rzeczywistości społecznej i politycznej oraz kreowanie tzw. rzeczywistości wirtualnej. W trakcie zajęć mowa będzie także o jednostkowych i społecznych uwarunkowaniach kreatywnego myślenia. Wyeksponowane zostanie znaczenie: ciekawości, zdziwienia, wyobraźni, oryginalności oraz krytyczności. Przybliżone zostaną spory dotyczące kształtu współczesnego społeczeństwa, państwa, a także tożsamości jednostkowej i zbiorowej.

Jak poznać i zrozumieć samego siebie oraz rzeczywistość społeczną i polityczną? (lic., 2014/15)

Seminarium przeznaczone jest dla studentów **filozofii, europaistyki i kognitywistyki**. Szeroka formuła zajęć pozwoli uczestnikom seminarium na odnalezienie problemu zgodnego z własnymi zainteresowaniami, a następnie dokonanie wnikliwej analizy uszczegółowionej problematyki. Przedmiotem seminarium będzie analiza różnych współczesnych koncepcji człowieka, społeczeństwa, państwa oraz podjęta zostanie próba wyodrębnienia czynników wpływających na postrzeganie i rozumienie rzeczywistości społecznej i politycznej oraz kreowanie tzw. rzeczywistości wirtualnej. W trakcie zajęć mowa będzie także o jednostkowych i społecznych uwarunkowaniach kreatywnego

myślenia. Wyeksponowane zostanie znaczenie: ciekawości, zdziwienia, wyobraźni, oryginalności oraz krytyczności. Przybliżone zostaną spory dotyczące kształtu współczesnego społeczeństwa, państwa, a także tożsamości jednostkowej i zbiorowej.

Antropologiczno-społeczno-kulturowe dylematy współczesności (mgr, 2014/15)

Seminarium przeznaczone jest dla studentów **filozofii** oraz **europaistyki**. W ramach seminarium studenci zapoznają się z najnowszymi i najciekawszymi dyskusjami toczącymi się na gruncie filozofii oraz nauk społecznych dotyczącymi człowieka, społeczeństwa, kultury i cywilizacji. W trakcie seminarium podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytania: Kim jest człowiek? Jakie są płaszczyzny sensu ludzkiego życia? Jak sytuuje się jednostka względem społeczeństwa, państwa, kultury masowej, procesu globalizacji? Czy zasadne jest ogłaszanie „końca” człowieka, państwa, narodu, wartości? To najważniejsze pytania-wyzwania, z którymi zmierzają się uczestnicy seminarium.

*

dr Marcin Trybulec

Umysł i jego narzędzia. Poznawcze konsekwencje materialnych artefaktów i praktyk kulturowych (lic., kognitywistyka)

Głównym celem seminarium jest przeprowadzenie studiów dotyczących poznawczego znaczenia technologii: tj. materialnych artefaktów i praktyk kulturowych. Podczas seminarium studenci zapoznają się ze współczesnymi badaniami prowadzonymi w nurcie „poznania usytuowanego”, „umysłu rozszerzonego”, antropologii mediów i komunikacji oraz neuroantropologii. Studenci będą śledzić poznawcze oddziaływanie technologii na poziomie indywidualnym, społecznym i kulturowym. Zapoznają się również z konsekwencjami pojęciowymi i psychologicznymi wykorzystywania materialnych artefaktów. Drugim, równie ważnym, celem seminarium jest wprowadzenie podstawowych pojęć i zasad pisania pracy dyplomowej. Student zdobędzie wiedzę na temat formalnej budowy prac dyplomowych oraz standardowych sposobów budowania argumentacji. Student nabędzie umiejętności w zakresie różnych metod robienia notatek, streszczeń i recenzji z przeczytanych tekstów naukowych.

1. „Poznanie usytuowane” i „umysł rozszerzony” – źródła historyczne, podstawowe problemy, perspektywy rozwoju
2. Krytyka programu sztucznej inteligencji i klasycznej psychologii poznawczej z perspektywy antropologii komunikacji i „poznania usytuowanego” (Hutchins, Bloch)
3. Analiza klasycznych i najnowszych studiów dotyczących wykorzystywania materialnych artefaktów w celu realizacji zadań poznawczych (Kirsh, Norman, Scribner, Cole, Hutchins, Sutton, Theiner, Roepstorff, Latour)
4. Społeczne i poznawcze konsekwencje używania języka pisanego i mówionego (Goody, Ong, Olson)
5. Dwa modele języka jako technologii poznawczej (Wygotski, Dennet, Clark)
6. Klasyfikacja artefaktów poznawczych oraz typy relacji między podmiotem a narzędziem (Norman)
7. Mit przezroczystej technologii a dyskusje wokół determinizmu technologicznego
8. Podejmowanie decyzji z wykorzystaniem artefaktów poznawczych (Kirsh)
9. Pamięć a artefakty i praktyki poznawcze (Sutton, Theiner)
10. Społeczny kontekst poznania (Fleck, Bloor, Latour, Tomasello)

*

dr hab. Grzegorz **Wójcik**, Instytut Informatyki

Seminarium neuroinformatyki

Na seminarium będzie poruszana problematyka biocybernetyki, neuroinformatyki, telemedycyny i inżynierii biomedycznej. Studenci kognitywistyki będą mieć okazję do zetknięcia się z zagadnieniami psychologii eksperymentalnej i analizy danych elektroencefalograficznych metodami informatycznymi. Z drugiej strony zapewniona zostanie możliwość rozwoju w kierunku neuronauki obliczeniowej i modelowania fragmentów mózgu. Zapewnimy możliwość podejścia do zagadnień zarówno od strony humanistycznej jak i inżynierskiej.